

Перспективами права громадян України на зброю є розумне врахування досвіду російсько-української війни, негативних прикладів радянського та російського окупаційних режимів, та позитивних прикладів держав з розвинутою демократією, наприклад США.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://cutt.ly/FwklvRNH> (дата звернення – 06.03.2024).
2. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26, ст. 131.
3. Про право на цивільну вогнепальну зброю : проєкт Закону України № 5708 від 25.06.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190> (дата звернення – 06.03.2024).
4. МВС вже видало громадянам десятки тисяч автоматів: Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3429782-mvs-vzevidalo-gromadanam-desatki-tisac-avtomativ-monastirskij.html> (дата звернення – 06.03.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-20>

STATUTORY REGULATION OF ARMS CIRCULATION IN THE CURRENT CONDITIONS OF SOCIETY TRANSFORMATION

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Mozhalov V. Iu.

*Lawyer, Postgraduate Student,
Department of Organization of the
Judiciary, Law Enforcement Agencies
and the Bar, National University
“Odesa Law Academy”*

Мозгальов В. Ю.

*адвокат, аспірант 1-го курсу
кафедри організації судових,
правоохоронних органів та
адвокатури
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

В сучасних умовах глобальних політико-правових перетворень, подальших євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні на тлі відсічі країні агресору, нагальною є необхідність у нових підходах до нормативно-правового регулювання державної політики у сфері

обігу зброї та контролю правоохоронних органів над таким обігом. Тим самим, не лише внутрішньодержавні, але і глобальні процеси впливають на розвиток галузей, задіяних та дотичних до сфери обігу зброї.

Сучасний стан нормативно-правового регулювання державної політики у сфері обігу є таким, що не відповідає вимогам сучасних викликів, тим більше, на фоні військової агресії і поглиблення інтеграційних процесів щодо набуття майбутнього членства України у ЄС.

Істотну роль у такому стані речей відіграє відсутність профільного закону про обіг зброї, що відкидає Україну назад, на фоні інших держав- членів ЄС, із сталим та діючим саме на рівні профільних законів нормативно-правовим регулюванням.

В цих умовах застаріле законодавче регулювання та інструменти, які надані органам виконавчої влади, не можуть забезпечити не тільки належний рівень розвитку профільної зброярської галузі (торгівля, виробництво, ремонт), а й галузей, які опосередковано дотичні до неї, як то охоронна діяльність, спорт, наукові розробки в сфері розвитку зброї, тощо.

Наразі, хіба не єдиною рушійною силою, яке знаходить своє відображення у прийнятих за діючих нормативно-правових актах, є зміни до діючого наказу Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» [1], як по суті, основного на даний час документа, який регулює галузь обігу зброї, а саме, істотні зміни, запроваджені наказами Міністерства внутрішніх справ України від 19.09.2022 № 590 [2], від 28.11.2023 № 960 [3]. Вказані зміни обумовлені прийняттям постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку пріоритетних електронних інформаційних ресурсів її суб'єктів» від 14 листопада 2018 р. № 1024 [4] та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 10.01.2022 № 2 [5].

Нажаль, інша частина нормативно-правових актів, які регулюють державну політику у цій галузі, залишилися ще у минулому сторіччі, й по своїй суті ґрунтуються на радянських засадах, що у сучасних реаліях призводить до виключно негативних наслідків.

Спроби прийняти профільний закон були започатковані ще у 1998 році шляхом подання на розгляд Парламенту проєкту Закону України «Про зброю» № 1032 [6], який в подальшому було відкликано. Нажаль, за цей час, незважаючи на майже двадцять поданих законопроектів, жодний з них не було прийнято.

Із останніх спроб на врегулювання вказаної проблематики не можна зазначити законопроекти 4335 [7] та альтернативний до нього 4335/1 [8], подані до Верховної ради України у листопаді 2020 року, які були відхилені Парламентом у березні 2021 року. Привертає увагу, що першою національною електронною петицією до президента України, яка набрала необхідну кількість голосів (25 000 верифікованих громадян), була саме петиція із проханням законодавчо затвердити право громадян України на захист, ухваливши зміни до Конституції та прийнявши вказаний проєкт [9].

Наразі на розгляді у Верховній Раді України, очікуючи другого читання, перебуває проєкт Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю», і, хоча відповідні висновки та порівняльна таблиця профільного комітету ВРУ були надані 21.12.2023 року, наразі нажаль, вказаний проєкт не включено до поточного порядку денного Парламенту, про що свідчить відповідна картка законопроекту [10].

Заслуговує на увагу той факт, що профільний комітет Верховної Ради України, який є головним для цього проєкту, а саме, комітет з питань правоохоронної діяльності, суттєву переробив до другого читання проєкт, у значній частині дослухавшись до пропозицій, викладених у альтернативному проєкті № 5708/1. Як яскравий приклад, можна навести питання регулювання зброї категорії «С» (короткоствольна вогнепальна нарізна зброя). Так, у першій редакції проєкту 5708 було запропоновано, що вказана категорія зброї можлива до набуття лише спортсменам рівня не нижчого, ніж майстер спорту, у законопроекті, запропонований головним комітетом в остаточній редакції право на таку категорії зброї надається ще і громадянам, які досягли із 30 річного віку, за умови дотримання відповідних вимог [10].

На рівні країн членів ЄС наразі є чинною Директива Європейського парламенту і Ради Європи «Про контроль над набуттям та зберіганням зброї» від 24.03.2021 № 2021/555 [11].

Конституція України у 2019 року була доповнена в преамбулі новим абзацом, яким зафіксовано європейський вибір України та її громадян [12].

Актуальні соціологічні дослідження констатують, що більшість дієздатних громадян готові до відсічі із зброєю у руках проти окупантів (Бергер М., InfoSapiens) [13].

У цьому аспекті не можна не зазначити досвід Чеської Республіки, яка, реалізуючи власне національне бачення своїх громадян, подала позов до суду ЄС, яким просила суд відкликати зміни, запроваджені у на той час чинній Директиві Ради «Про контроль за придбанням та володінням зброєю» від 18 червня 1991 року № 91/477/ЄЕС, стосовно посилення контролю над обігом зброї, та які були обумовлені занепокоєнням ЄС із приводу загроз терактів [14]. Вказаний позов був залишений без задоволення у 2019 році [15]. В тому числі, як відповідь на це, 21.07.2021 року Сенат Чеської Республіки прийняв зміни до Конституції країни, якими закріпили право громадян на захист своїх прав на життя та на захист права на життя інших осіб за допомогою вогнепальної зброї.

За результатами опитування громадян про ставлення до володіння громадянами зброєю, яке проходило у «Дії» у травні 2022 року, віддали свій голос 1 726 452 користувачі, майже 59 % дали схвальну відповідь на право громадян вільно володіти зброєю для особистого захисту [16].

Вищевказане підтверджує трансформацію поглядів та настроїв у суспільстві у питанні поводження зі зброєю.

З огляду на вищевикладене, зважаючи на поточну ситуацію в країні, беручи до уваги, як фактичний злам старих підходів, так і осягання державою того факту, що у поточних реаліях профільний закон є не те що необхідним сьогодні, а таким, що був необхідним що до початку агресії 2014 року, то ухвалення такого закону є нагальною необхідністю. Зважаючи, що профільний закон тягне за собою ланцюжком, як розвиток профільних галузей, так і супутніх, то невідкладне прийняття та набуття чинності нового закону є без перебільшення запорукою стабільного розвитку та виживання нашої держави в сьогоденних умовах.

Література:

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 р. №622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

2. Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622: наказ МВС України від

19.09.2022 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1581-22#Text>

3. Про внесення змін до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 року № 622: наказ МВС України від 28.11.2023 р. № 960. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re41491>

4. Про затвердження Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку пріоритетних електронних інформаційних ресурсів її суб'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 1024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-п#Text>

5. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: наказ МВС України від 10.01.2022 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text>

6. Про зброю : проєкт Закону України від 13 трав. 1998 р. № 1032. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=3884

7. Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї: проєкт Закону України від 06.11.2020 р. № 4335. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70363.

8. Про цивільну зброю та боеприпаси: проєкт Закону України від 24.11.2020 р. № 4335-1. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70512

9. Законодавчо затвердити право громадян України на захист. Електронна петиція № 22/00040-еп. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/40>

10. Про право на цивільну вогнепальну зброю: проєкт Закону України від 25.06.2021 № 5708. Картка законопроекту. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>

11. Про контроль над набуттям та зберіганням зброї: Директива Європейського парламенту і Ради Європи від 24.03.2021 № 2021/555 (Directive (EU) 2021/555 of the European Parliament and of the Council of 24 March 2021 on control of the acquisition and possession of weapons (codification)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021L0555>

12. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

13. Berger, M. (2022). A majority of Ukrainians support armed resistance and oppose concessions to Russia, poll finds. 12.03.2022. URL: <https://sapiens.com.ua/en/publication-single-page?id=203>

14. Чехія судиться з ЄС через посилення контролю за зброєю. Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/08/10/7069648/>

15. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 03.12.2019, case C-482/17. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9D9>

16. E6F0CAE9B4C93F48B0E8779341D0E?text=&docid=221244&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4762737

17. Понад 1,7 мільйона українців взяли участь в опитуванні щодо володіння зброєю – Мінцифри. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3497446-ponad-17-mln-ukrainciv-vzali-ucast-v-opituvanni-sodo-volodinna-zbroeu-mincifri.html>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-21>

DISARMAMENT OF UKRAINE AS A PREREQUISITE FOR THE REJECTION OF THE LAW ON WEAPONS

РОЗЗБРОЄННЯ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДО НЕПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНУ ПРО ЗБРОЮ

Petrychenko V.

*Chief Specialist at the Division
of Infrastructure Digitalization,
Cybersecurity and Security of the
Department of Digital Development,
Digital Transformation and
Digitalization,
Bureau of Economic Security of Ukraine*

Петриченко В.

*головний спеціаліст відділу
цифровізації інфраструктури,
кіберзахисту та безпеки
Департаменту цифрового розвитку,
цифрових трансформацій і
цифровізації,
Бюро економічної безпеки України*

З здобуттям Незалежності Україна успадкувала радянську модель правового регулювання обігу вогнепальної зброї. На тлі нарощування воєнної промисловості, виробництва й накопичення озброєння та військової техніки права на вільне володіння населенням вогнепальної зброї в СРСР не було. Втім, варто відзначити, що на різних освітніх рівнях, починаючи зі школи, молоді прививали первинні навички володіння АК 47, ЗІЗ та іншими, необхідними для ведення бойових дій засобами. Існувала добре розвинена мережа ДОСААФ, яка слугувала платформою для тренувань, в тому числі й зі стрільби. Проте,